

Міністерство освіти і науки України
Первомайський коледж
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи

_____ М.М. Краснощок
«__» _____ 20__ р.

ПРОГРАМА

вступних випробувань
з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

для вступників на основі базової загальної середньої освіти

Програму розглянуто та ухвалено на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол від «_____» _____ 20__ р. № _____

Голова циклової комісії _____

В.С. Тітомир

Пояснювальна записка

Програму вступних випробувань з української мови розроблено на основі Закону України «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392) та Програми дисципліни «Українська мова» для загальноосвітніх навчальних закладів (5–9 класи), затвердженої наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585.

Мета програми – спрямувати теоретичну та практичну підготовку абітурієнтів до вступних випробувань.

Вступне випробування з української мови проводиться в письмовій формі – диктант, який є основною формою перевірки *орфографічної* (уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила й словникові слова, визначені для запам'ятовування) та *пунктуаційної* (уміння використовувати розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації) грамотності абітурієнтів.

Мета вступного диктанту – перевірити рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності вступників. Перевірці також підлягає вміння належним чином оформляти роботу.

Обсяг текстів для диктантів: 160–180 слів. Для написання диктанту відводиться одна астрономічна година.

При підготовці до вступного випробування абітурієнтам рекомендується скористатися збірниками диктантів для проведення Державних підсумкових атестацій останніх років:

Авраменко О.М. Укр. мова: Зб. текстів для диктантів. 9 кл.: Державна підсумкова атестація. – К.: Грамота, 2010. – 80 с.

Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови: 9 кл. / уклад. Л.І. Мацько [та ін.]. – 2-ге вид., доопрац. – К.: Центр навч.-метод. л-ри, 2012. – 64 с.

Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови: 9-й кл. / уклад. Л.І. Мацько та ін. – К.: Центр навч.-метод. л-ри, 2013. – 64 с.

Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови: 9-й кл. / уклад. О.М. Авраменко – К.: Центр навч.-метод. л-ри, 2014. – 80 с.

Збірник диктантів з української мови: 9-й кл. / О.М. Авраменко, В.Ф. Чукіна. – К.: Грамота, 2016. – 56 с.

Методика проведення диктанту

Методика проведення диктанту є традиційною.

Спочатку викладач читає весь текст, після чого не дає ніяких пояснень щодо його змісту, правописних особливостей і тлумачення значень використаних у ньому слів (з огляду на те, що тексти адаптовано для навчальних потреб, у них майже відсутня так звана авторська пунктуація, немає діалектизмів, застарілих слів, складної зі значеннєвого погляду, а тому малозрозумілої лексики тощо). Викладач може давати тільки коментарі формального характеру, як-от: розміщення заголовка, запис автора чи джерела тексту та ін. (хоча записувати автора тексту немає необхідності й робити це не обов'язково). Як виняток учитель може пояснити написання слова в тому разі, коли контекст не до кінця з'ясовує його написання.

Після прочитання всього тексту викладач читає перше речення повністю, а абітурієнти тільки уважно слухають його. Далі це саме речення диктується для запису частинами, причому кожна частина, як правило, читається тільки один раз (частиною в цьому випадку треба вважати словосполучення з двох-п'яти слів або частину складного речення приблизно з тією ж кількістю слів). Викладач може повторно прочитати частину речення, якщо вона велика за обсягом, у ній змінено нормативний порядок слів або під дією певних зовнішніх чинників абітурієнти недочули якогось слова або словосполучення. Після того як абітурієнти запишуть усе речення, його треба прочитати повністю повторно, щоб вони мали змогу перевірити записане.

У такий спосіб диктується кожне речення тексту. Викладач обов'язково вказує місце поділу тексту на абзаци. Після запису всього тексту він читає його ще раз від початку до кінця, роблячи паузи між реченнями, дещо триваліші від звичайних, і надаючи змогу абітурієнтам ретельно перевірити написане й усунути можливі помилки. Текст треба диктувати виразно, відповідно до норм літературної мови, з правильним наголошуванням слів та інтонуванням звукового потоку, у такому темпі, щоб абітурієнти встигали його записувати.

Після повторного читання всього тексту диктанти здаються. Часу для додаткової перевірки надавати не потрібно: сумніви щодо правописного оформлення роботи абітурієнти повинні вирішувати в процесі написання.

Перевірка та оцінювання робіт

Диктант, як це й визначено чинною програмою з української мови, оцінюється однією оцінкою на підставі таких критеріїв:

- орфографічні й пунктуаційні помилки обраховуються разом та оцінюються однаково;
- помилки в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважаються однією помилкою;
- помилки на те саме правило, але в різних словах і різних реченнях вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі та негрубі помилки (під час остаточного обрахунку помилок дві негрубі помилки вважаються однією грубою);

до негрубих помилок відносять:

- винятки з усіх правил;
 - написання великої літери в складних власних назвах;
 - правопис прислівників, утворених від іменників із прийменниками;
 - у випадках, що вимагають розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях на кшталт *не хто інший, як...*; *не що інше, як...*; *ніхто інший не...*; *ніщо інше не...*);
 - заміна одного співвідносного розділового знака іншим;
 - заміна українських букв російськими;
- п'ять виправлень неправильного написання на правильне прирівнюються до однієї помилки;
 - орфографічні та пунктуаційні помилки на правила, вивчення яких не передбачено шкільною програмою, виправляються, але не враховуються.

Нормативи оцінювання диктанту

Бали	Кількість помилок
------	-------------------

1	15–16 і більше
2	13–14
3	11–12

4	9–10
5	7–8
6	5–6

Бали	Кількість помилок
------	-------------------

7	4
8	3
9	1 + 1 (негруба) – 2

10	1
11	1 (негруба)
12	–

Поради абітурієнтам

Готуючись до вступного випробування з української мови, візьміть до уваги кілька порад.

1. Ретельно повторіть вивчені орфографічні й пунктуаційні правила та винятки з них.

2. Критично і вдумливо проаналізуйте орфографічні й пунктуаційні помилки, яких найчастіше припускалися у своїх письмових роботах. Поміркуйте, чим саме вони спричинені (можливо, неухважністю, а може ви не знаєте відповідного правила чи плутаєте його з іншим тощо). Визначивши причину, ви зможете легше запобігти помилці.

3. Розчленовуйте орфографію та пунктуацію на частини. Визначте, що в кожній з них є основним, Орфограми, що пишуться за фонетичним принципом (небо, ліс, зорі, ходити, маяк, сніг), вимагають лише уважного слухання. Для написання таких орфограм тренуйте слух.

4. Пам'ятайте, що існують такі правила орфографії, які розходяться з правилами орфоєпії: чується [стобóйу], а пишеться з тобою. Ці орфограми пишуться за морфологічним принципом. У таких випадках треба добре знати будову слова, словотвір, частини мови та їхні морфологічні ознаки, систему відмінювання й дієвідмінювання. До таких орфограм належать відмінкові форми змінних частин мови, дієслівні форми, правопис суфіксів і префіксів та ін.

5. Серед пунктограм можна виділити інтонаційні, структурні та змістові (сміслові).

Найпростіше з інтонаційними: можна натренувати слух на окличну, питальну й розповідну інтонації та паузи. Відтак, якщо знати, якій інтонації, паузі який знак відповідає, то основний мінімум розділових знаків буде поставлено правильно.

Структурні пунктограми найскладніші. Щоб ними користуватися, треба добре знати синтаксичну будову речення, усі типи розділових знаків і основні правила їх розставляння.

Змістові (сміслові) пунктограми є спільними зі структурними, бо синтаксична будова речення відображає його зміст, є формою логічного наповнення. Однак один логічний зміст може мати кілька синтаксичних структур із різними розділовими знаками: *як приїду – зайду; після приїзду зайду; коли приїду, то зайду.*

7. Під час самостійної перевірки бажано подумки озвучувати написане. Це допоможе вам вчасно помітити допущені помилки.

Пам'ятка для абітурієнтів «Як писати диктант»

1. Уважно прослухайте текст диктанту.

2. Коли викладач зачитуватиме кожне речення в цілому, слухайте його до кінця й не робіть ніяких записів.

3. Починайте записувати речення тільки тоді, коли викладач почне його читати частинами, роблячи тривалі паузи.

4. Під час записування речення більше звертайте увагу на орфографію (написання слів), але не треба забувати й про розділові знаки.

5. Під час перевірки записаного речення потрібно передусім зважати на інтонацію й особливо ретельно перевіряти поставлені розділові знаки (у цьому важливу роль відіграють паузи: ледь помітну паузу роблять у тих місцях, де треба поставити кому, а більш помітну – на місці двокрапки чи тире; явна пауза означає, що треба поставити крапку з комою).

6. Сконцентруйте свою увагу й не відволікайтеся під час написання диктанту.

7. Не «збирайте» помилки, зазираючи під час написання диктанту в роботу сусіда (як показує практика, на це, по-перше, витрачається час, якого й так мало, а по-друге, потім часто доводиться шкодувати через помилку, допущену внаслідок такого виправлення).

Зміст програми

Фонетика. Орфографія

1. Співвідношення звуків і літер.
2. Основні норми вимови.
3. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.
4. Правопис ненаголошених голосних у коренях слів.
5. Уживання м'якого знака. Сполучення *ьо, йо*.
6. Уживання апострофа.
7. Спрощення в групах приголосних.
8. Подвоєння літер.
9. Уподібнення приголосних звуків.
10. Велика літера та лапки у власних назвах.
11. Написання слів іншомовного походження.
12. Правила переносу слів з рядка в рядок.
13. Уживання *у-в, і-й*.

Будова слова. Орфографія

1. Морфеми.
2. Написання префіксів *с-, з-, зі-*; *пре-, при-, при-*; *пере-, пред-*; *роз-, без-, через-*; *від-, над-, під-*; *між-*.

Словотвір. Орфографія

1. Основні способи словотворення.
2. Зміни приголосних за творення слів.
3. Сполучні *о, е (є)* в складних словах.

Морфологія. Орфографія

Іменник

1. Найскладніші випадки написання відмінкових закінчень іменників.
2. Правопис іменникових суфіксів.
3. Написання складних іменників.
4. Правопис *не* з іменниками.

Прикметник

1. Найскладніші випадки написання відмінкових закінчень прикметників.
2. Правопис прикметникових суфіксів.
3. Написання складних прикметників.
4. Правопис *не* з прикметниками.

Числівник

1. Відмінювання кількісних та порядкових числівників.
2. Написання простих, складних і складених числівників.

Займенник

1. Розряди займенників за значенням.
2. Правопис займенників разом, окремо та через дефіс.

Дієслово

1. Правопис особових закінчень дієслів I та II дієвідмін.
2. Чергування приголосних за дієвідмінювання.
3. Написання *-н-* у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження.
4. Правопис *не* з дієсловами, дієприслівниками та дієприкметниками.

Прислівник

1. Написання прислівників разом, окремо та через дефіс.
2. Правопис *-н-*, *-нн-* у прислівниках.
3. Літери *и*, *і* в кінці прислівників.

Службові частини мови та вигук

1. Написання прийменників разом, окремо й через дефіс.
2. Написання сполучників разом і окремо.
3. Написання часток разом, окремо та через дефіс.
4. Правопис вигуків.

Синтаксис. Пунктуація

Просте речення

1. Тире між підметом і присудком.
2. Написання непоширених прикладок окремо, через дефіс та в лапках.
3. Розділові знаки між однорідними членами речення та в реченнях з узагальнюючими словами.
4. Розділові знаки в реченнях з відокремленими членами речення.
5. Розділові знаки в реченнях із порівняльними зворотами.
6. Розділові знаки при звертаннях, вставних та вставлених словах, словосполученнях і реченнях.
7. Розділові знаки при прямиї мові та цитаті.

Складне речення

1. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.
2. Розділові знаки в складнопідрядному реченні.
3. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні.
4. Розділові знаки в складному реченні з різними видами зв'язку.

Вибір тем програми зумовлений формою вступного випробування (диктант).